

Tgi che ha pradas rumantschas ha dapli fluras

Ina nova studia davart la biodiversitad sin pradas alpinas

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **Il verset rumantsch «Tgi che sa rumantsch sa dapli» obtegna in pendant biologic. Quel sa numna: «Tgi che ha ina prada rumantscha, ha dapli fluras». Quai n'è nagina pulacca, mabain cumprovà scientificain.** Sin pradas alpinas hai bleras fluras, fains e pastgs. In botanicher descrivess uschia: «La biodiversitad sin las surfatschas da l'areal alpin è sorprendenta.» Ma i n'emporta nagut, sch'ins dovra il patuà scientific u plets normals. La constataziun ch'i dat dapli fluras e plantas en il territori da las Alps n'è nagut nov.

Sch'ina studia demussa dentant che la biodiversitad sin pradas rumantschas è pli gronda che quella sin las pradas dals Guaisers u dals Germans, èsi nairas uras da gizzar las ureglias.

Examinà 216 parcelas

La nova studia è vegnida fatga sut il patronat dal «Program naziunal da rethschertga (PNR)». Ella interquera – ditg cun plets simpels – las consequenzas da las tradiziuns culturalas sin la biodiversitad sin pradas e pastiras alpinas. A la testa da la studia stattan: *Markus Fischer*, professor a Potsdam e *Jürg Stöcklin* da l'institut botanic a Basilea.

Las duas botanicas *Anne Weyand* e *Katrin Maurer* han fatg la lavur da basa. En dudesch vischnancas han ellas intercuri 216 parcelas: en la val, sin ils mies e sin las alps. Sin las parcelas han ellas dumbrà fluras, plantas e schizunt prendi a chasa pastgs per intercurir ils gens.

Nagut nov...

Davart ils resultats da la studia hai dà l'entschatta da quest mais ina publica-

La biodiversitad alpina vegn promovida entras pliras modas da niz e cultivaziun. MAD

ziun da pressa. Quella cuntegna constataziuns che n'èn insumma betg interessantas per glied che viva en las muntognas e datiers da l'agricultura. P. ex.: «En general èsi sa mussà che las parcelas betg engraschadas eran pli multifaras che las parcelas engraschadas.» In'atra constataziun: «La multifaradad da plantas è pli gronda sin ils funs cultivads che sin ils funs ch'ins ha chalà da cultivar.»

... u forsa tuttina insatge nov?

Ma la finala vegni tuttina anc interessant: Ina prada cultivada sin pliras modas porta dapli diversitad che funs cultivads be sin ina moda. «Uschia existan en las vals (Talstufe) da vischnancas da tradiziun rumantscha pli bleras differents modas da cultivaziun ch'en visch-

nancas da tradiziun germana u en vischnancas gualsras.»

Curt e bun: Las vischnancas rumantschas che cultiveschan da vegl enna lur pradas sin bleras modas han ina pli gronda biodiversitad. Uschè simpel na statti sa chapescha betg scrit en la comunicaziun da pressa, ma il «Tages-Anzeiger», ch'è s'approfondà en la studia, ha interpretà la chausa uschia. L'artitgel dals 14 da settember porta il titel: «Gronda varietad da spezias sin pradas da vitgs rumantschs».

Sistem d'ierta

La gasetta turitgaisa ha discurrì cun *Katrin Maurer*, ina da las botanicas. Ella di: En ils territoris rumantschs hajan pli baud tut ils uffants ertà tuttina bler funs

dals geniturs. Uschia sajan ils funs daventads in mosaic da bleras pitschnas scrotas.

Mintga parcella saja vegnida cultivada sin outra moda, sco pastira, sco magher, sco prà engraschà u per plantar dumie. La diversitad da cultivaziun saja la raschun per la diversitad biologica.

La diversitad biologica en las Alps na saja betg sulet dada da la natira, mabain in resultat da la endinada lavur dals purs da muntogna, pretenda la perscrutadra.

Ramosch ha las bleras plantas

Il team ha perscrutà suandantas vischnancas: Ramosch (GR), Braggio (GR), Trun (GR), Bedretto (TI), Linthal (GL), Unterschächen (UR), Gadmen (BE), Guttannen (BE), Pany (GR), Vals (GR), Medels (GR), Bosco Gurin (TI). La glista da vischnancas è vegnida publicada en l'internet.

Tranter 176 e 284 differents sorts plantas ha il team chattà en las vischnancas. Las pli bleras plantas hai già a Ramosch.

Quantas vischnancas rumantschas?

En la comunicaziun da pressa dal PNR stà scrit ch'il team haja intercuri quatter vischnancas rumantschas, quatter vischnancas gualsras e quatter vischnancas germanas. Ma sin la glista figureschan sulet trais vischnancas rumantschas. Nun ch'i sa tractass tar la vischnanca da Pany (GR) d'in sbagl, ed i fiss en sasez manegià la vischnanca da Pigniu u forsa schizunt Pany, la fracziun da Luzein?

I resta tuttina da sperar che la conclusiun «scientifica», era sch'ella sa basa sulet sin trais empè da quatter vischnancas, è vaira e ch'ins po dir: Tgi che ha ina prada rumantscha ha dapli fluras.